

Farkas Balázs

Tiszta sor

Az antikvárium ajtaját József egy félreeső utcában, egy tűzcsap melletti lépcsőlejárónál találta meg. Megállt az ajtó előtt, esernyőjéről lerázta a vizet, megtörölte a lábát, válltáskáját magához szorította, nagyot sóhajtott. Végül belépett.

Ez volt az első találkozása Arankával, az antikváriussal, de a fia elmondott róla nagyjából mindent, amit tudni érdemes: hogy az indonéz gyűjteményhez nem lehet hozzányúlni, meg, ha van bent egy olyan könyv, ami tetszik a nőnek is, akkor ráförmed az emberre, hogy *nem eladó!*

Aranka teljesen benne volt valami munkában: hunyorogva a laptop képernyőjét bámulta, miközben egy nyugtatóböjt lapozgatott. Maga a bolt nem tűnt túl tágasnak, bár József ezt annak tudta be, hogy tele volt polcokkal, meg két nagy asztallal, amelyek mind meg voltak pakolva, roskadásig.

– József, ugye?

Meglepte a nő ébersége. Fel sem pillantott a munkájából, de a jelenlétét nem lehetett elvitatni.

– Igen. Hoztam a... tudja.

– Pontosán tudom. Az esernyőt hagyja a küszöb mellett, de ne az ajtó elé tegye le, az isten szerelmére.

József egy pillanatra felvonta a szemöldökét, a szűk helyen óvatosan toporgott, majd követte a nő utasításait. Úgy érezte magát, mintha megint gyerek lenne. De ez amúgy is gyakran előfordult.

Körülnézett ismét, figyelmesen. Meg volt róla győződve, hogy hagymaszag van. Enyhe, távoli, de kétséget kizáróan hagymától eredő szag.

– Az árut tegye az asztalra – mondta Aranka.

– Egy pillanat, hölgyem – mondta József. – Szeretném, ha nem nevezné árunak, amit most előveszek. Nekem ez fontos. Ez egy érzelmileg nehéz pillanat, tudja?

Az antikvárius lejjebb tolt az orrán a szemüveget, végigmérte vendégét, majd biccentett.

– Végre valaki beszél arról, ami itt ténylegesen zajlik. Az antikváriumok felszámolják és szétosztják a múltat. Csakhogy, uram, már meg ne sértsem: épp ezért van itt. És ha már elhatározta magát, és belépett ide, érzelmeskedni felesleges. Adja át az *árut*, vagy menjen el. És akkor egyikünk sem rabolja a másik idejét.

József észrevette, hogy a nő rágózik. A szavak menetét mindig egy-egy pillanatnyi cuppantás tagolta, és amikor végre becsukta a száját, alig észrevehetően ide-oda tolódott az alsó állkapocs a ráncos, húsos arc alatt.

– Értem – mondta József.

Válltáskáját előrébb húzta, közelebb lépett az asztalhoz, majd kipakolta a három, kifogástalan állapotú bélyegalbumot. Tartalma számításai szerint szerény összeget ért, de teljes gyűjtemény volt, egy élet munkája.

– Ahogy megbeszéltük a telefonban: hiánytalan. Hát... mit mondjak még.

– Átnézem, addig nem megyünk sehová – mondta Aranka.

József szorongva nézte, ahogy a nő felnyitja az albumot, majd minden egyes soron végighúzza mutatóujját.

– Hát... lényegében régebbi és újabb bélyegeim is vannak – motyogta. – Meg néhány többször is megvan. Alapvetően 1964 és 2004 között teljes. A többi egy kicsit össze-vissza van.

– Értékelem őszinteségét. Csakhogy...

Nyílt az antikvárium ajtaja, két fiatal lány lépett be rajta. Egyetemista korúak lehettek.

Nietzsche felől érdeklődtek, hogy van-e tőle valami. Aranka azt mondta, egy darab sincs.

– De talán túl jön és rosszon találtak tőle valamit – tette hozzá.

A lányok nem értették.

– Esik még? – kérdezte József.

– Nem annyira – mondta az egyik lány, majd visszafordult Aranka felé. – Na, mindegy, azért köszönjük. Csókolom.

József elvarázsolva nézett utánuk, amikor kimentek.

– Tudja, nekem is ennyi idős fiam van, de ő csak azért jár ide, hogy eladogassa a focis könyveit, amiket neki vettünk még régebben. Rá akartam szoktatni a bélyeggyűjtésre.

– Ja, az a nyurga, kopasz gyerek. Nem jött össze, mi?

– Nem. Nem érdekelte a dolog. Mondtam neki, hogy egy nap megöröklí a gyűjteményemet, de mindegy is. Inkább ne örökölje meg. Tudom, ez egy kicsit gonosan hangzik, de lehet, hogy ő még csak arra se venné a fáradságot, hogy eladja egy hozzáértőnek. Jó lenne, ha megfelelő kezekbe kerülne, nem tudom, érthető-e a gondolatmenetem.

– M-hm. Többé-kevésbé.

– De volt valami, amit mondott, mármint a bélyeggyűjtéssel kapcsolatban, ami nem megy ki a fejemből. Annyira... annyira lehangoló, és mégis igaz.

Elhallgatott, várakozott.

Az antikvárius türelmetlenül sóhajtott.

– Megosztja velem? – kérdezte.

József bólintott. Kellett egy másodperc, hogy levegőt vegyen a mondandójához.

– Van ma már egy csomó internetes bolt. És... bármit meg lehet venni. Akármikor. Csak pénz kérdése. És másnap ott van a bélyeg a postaládában. Szóval... akkor mi értelme az egésznek? A gazdagabb nyer, nem a kitarató. Nem az, aki elbiciklizik a szomszéd faluba egy csere miatt. Ahogy azt annak idején tettem. Ezekben az albumokban a legtöbb bélyeget saját kezűleg áztattam le borítékokról. Ha valami hiányzott, cseréltem. Nagyon-nagyon ritka esetben sétáltam be a postára azzal, hogy hát... még az egyik blokk nincs meg.

– Elképesztő történet, József – mondta Aranka. – De ahogy itt lapozgatok, és amit mond... maga szórakozik velem?

– Miért tenném?

Aranka fogta az album fedelét, becsukta.

– Miért akarja igazából eladni ezt a gyűjteményt? – kérdezte.

József még inkább úgy érezte, hogy gyerekké változott. Most szidják le, amiért rosszat tett. Le-szidják valamiért, amiről nem is tud. Mintha csak a feleségét hallaná. *Tudod te azt jól, Jocó, ne játszd a hülyét!*

Persze... sosem *játssza* a hülyét.

Megnyalta a száját.

– Alig pár hete halt meg Dudás László – mondta aztán. – Tudja, ki volt ő?

– M-hm. Bélyegtervező grafikus. Mi köze van neki mindehhez?

– *Munkácsy-díjas* bélyegtervező grafikus. Igazából semmi. Nem ismertem személyesen, de mindig is tiszteltem és csodáltam a munkáit.

– És?

– Amikor a fiam közölte, hogy nem érdekli a bélyeggyűjtés, én is elraktam a gyűjteményt, hosszú ideig felé se néztem. Évekig. Dudás halálhíre miatt jutott eszembe egyáltalán, hogy valaha gyűjtöttem.

– M-hm.

– Hát... nagyjából ennyi. Mégis miféle gyűjtő az, aki évekre elhanyagolja a gyűjteményét? *Látens* gyűjtő. Hogy is mondják ezt. Mindegy, talán már meg sem érdemlem ezeket a bélyegeket. Az egy elmúlt világ, amikor még törődtem velük.

Aranka sóhajtott, majd visszatolta az asztal lapján a három albumot.

– Nem tudom megvenni ezeket a bélyegeket – mondta.

József egy pillanatig nem jutott szóhoz.

– Mi? Engem csak ne sajnáljon meg! Nem azért mondtam el, hogy most visszalépjek a vásárlástól!

Az antikvárius apró, köhögő hangot hallatott, valamiféle kuncogást rejtett.

– József, József. Nem sajnáltam meg magát. Megkérdezte: mégis miféle gyűjtő? Nos, nem túl tájékozott. Persze, nekem kellett volna rákérdeznem, mit ért *tiszta sor* alatt. Nem postatisztát, a jelek szerint.

Levette szemüvegét, majd egyenesen ránézett. József megint érezte ezt a tanári, szülői jelenléte, de most állta. Kihúzta magát, és állta azt a tekintetet.

– Postatiszta? – kérdezte. – Úgy érte... *bolti?* Ezek itt *igazi* bélyegek. Ezek borítékokon voltak rajta.

– Hja, igen. Valamit nagyon félreértettünk akkor. Őszintén nem tudja, hogy postatisztán értéke-
sebbek a bélyegek? A katalógusár arra vonatkozik, ha egy bélyeg nem használt. Ezt itt nem tudom
annyiért megvenni, amennyit megbeszéltünk, sajnálom.

– Na de... az én munkám van benne! Az én időm, az én cseréim!

József meghallotta magát. Igazán meghallotta saját magát. Feleslegesen tiltakozott, azonnal meg-
értette a problémát. Nem volt tudatában eddig a tényeknek, de felfogta.

– Az albumok jó állapotban vannak – mondta Aranka. – Tudok értük adni... ötezer forintot, talán.

– Darabjáért?

– Összesen.

Kelletlenül, József összeszorította a száját.

– Maga egy hárpia – mondta aztán.

– M-hm. – Aranka még egyszer megtolta az albumokat a mutatóujjával, egészen picit, szinte el sem
mozdultak. – Engem nem a történetek érdekelnek, nem a tárgyak eszmeisége, hanem az értékük.
Ezeknek ennyi az értéke. Elmeget máshová is, ugyanezt fogják mondani. Vagy még rosszabbat. Lesz
üzlet, vagy nem?

József tétovázott, majd az asztalhoz nyúlt és eltette az albumokat.

– Nem. Így nincs értelme. Nem tudtam, hogy ez lesz. Mindegy, sajnálom.

– Ne mártírkodjon. Mind a ketten elkönnyeljük sikertelen üzletként, na bumm. Minden nap mege-
sík. Maga tanult valamit, én meg jót mulattam. Jónapot.

– Miért van itt ilyen szájbavert hagymaszag? – fakadt ki József. – Mi az istent csinál itt szabadide-
jében, *hamburgert?*

Aranka egy ideig bámulta Józsefet, majd felállt, kibicegett az asztala mögül.

Mennyire alacsony, töpregett József, közben szinte fel sem fogta, hogy a nő megragadta a karját, és
egy távolabbi polchoz vezette.

– Nézze meg ezeket a figurákat. Itt, a két sor könyv között. Látja?

– L... látom.

– Ezek Indonéziából vannak. Mi jut erről az eszébe?

– Az égvilágon semmi.

– Tudja, hol van Indonézia?

– Elég messze.

– Maga szerint mennyibe kerülhet ez a gyűjtemény?

József komolyan szemügyre vette a faragott figurákat. Játékos, érdekes alakzatok voltak.

– Hát, ritkaság errefelé az ilyesmi, az biztos. De nem tudom, nekem ilyesmi nem kéne. Szerintem
nem lehet egyik se túl drága. Ilyeneket árulnak bármilyen piacon.

– És ha hozzáteszem, hogy húsz éve gyűjtöm őket?

József elvigyorodott.

– Jó, értem a poént, de ezzel nem vigasztalt meg.

– Nem is azért mondom. Azért mondom, mert maga megérti, mi az a *tiszta sor*. Ez a gyűjtemény
is tiszta sor. Minden évben két hétre kimegyek Indonéziába a lányomhoz. Ő fizeti. Minden évben
veszek egy ilyen figurát. Turistáknak csinálják. Értéktelen vackok. De tiszta sor. Minden évben. Egy év,
egy figura. Rendre.

– Aha.

– Na mármost, nekem a problémám pont a fordítottja a magáénak. Én ezeket nem akarom eladni.
Mégis... esküszöm, minden héten valaki nekiáll velem veszekedni, hogy márpedig ezek értékesek, és
hogy jó pénzért megveszi. Van, aki vissza is jön, még többet ajánlana. De nem érdekel. Tudja, miért?
Egyszerűen nem akarom őket átverni. Nem akarom, hogy pénzt adjanak olyan dolgokért, amikre
nincs szükségük. Amik amúgy sem érnek semmit. Ami egy bolond vénasszony évi rutinja, ugye. Mert
nekem ez egy jópofa díszítősor ide, ebbe az unalmas kis boltba. Nekik... múltó szeszély. Birtoklási
vágy. Érti, amit mondom?

– Bárcsak érteném.

József tovább bámulta a figurákat. Festett emberalakok: nők, férfiak, gyerekek. Semmi különlegeset nem látott bennük.

– Azt is mondják, hogy milyen jó nekem, hogy ilyen egzotikus helyekre járok el – szólalt meg ismét Aranka. – De minden évben ugyanazt az utat megtenni... lassan jobban ismerem Dzsakartát, mint ezt a várost. Az égvilágon nincs semmi különleges benne, egy a sok közül, akármit is mondjanak azok, akik még sosem jártak ott.

József bólintott.

– Egy ismerősöm külföldi bélyegeket is gyűjtött, de én nem akartam mást gyűjteni – mondta. – Csak a magyart. A külföldiből nem tudtam volna teljes körűen gyűjteni, mert hát az volt a cél. Egy országban, adott évben, mindent. Meg azt sem akartam, hogy csak virágokat, meg állatokat, meg mit tudom én, mit gyűjtsek. Na, ennek az ismerősömnek volt indonéz bélyege. Emlékszem rá. Minden országból volt neki. Ha csak a bélyegeket vesszük, egyik ország se csinál jobbat a másiknál. Sem túlságosan különbözőeket. De azért mindegyik egyedi. Összességében.

– Dönertettem amúgy. A sarkon adják. Túl sok hagymát tesznek bele. Szerintem is undorító a szaga.

Egy ideig még álltak ott, néztek maguk elé. Odakint újra elkezdett esni az eső, valamivel erősebben. Amikor már kezdett kínossá válni, József törte meg a csendet.

– Van esetleg ilyen... kertészkedésről szóló könyve? – kérdezte.

– Megnézhetem – válaszolta Aranka.

Kotnyek István: Súlyos mondanivaló

